

gesprekspartners evenwel niets op schrift geven: de voornaamste inhoud van het ministeriële antwoord moesten zij hun mondeling mededelen. Dus was een nieuwe ontmoeting noodzakelijk. Maar waar? Klop suggereerde Venlo: dat was dichterbij Duitsland en daar konden de Duitsers aan de douanepost op de weg van Venlo naar Herungen gemakkelijker de grens passeren dan bij Dinxperlo. Payne Best en Stevens aanvaardden dat denkbeeld¹: in datzelfde Venlo had Payne Best in september zijn twee besprekingen met 'dr. Solms' gevoerd.

Wat wist generaal van Oorschot nu van dit alles af?

Voor de Enquêtecommissie heeft de generaal verklaard dat luitenant Klop hem na het gesprek te Arnhem (het gesprek van zaterdag 21 oktober) verslag uitbracht, naar wij aannemen: op maandag 23 oktober; dat hij, generaal van Oorschot, toen begreep 'dat het *Spielerei* was', gezegd zou hebben: 'Ik geloof dat ze je voor de gek houden' en Klop alleen maar had toegestaan, nog één bijeenkomst bij te wonen, 'en het volgende dat ik van hem heb vernomen, was dat hij bij Venlo gewond of gedood is'² – dat was op 9 november. Voerde generaal van Oorschot dat te zijner verdediging aan? Wij zijn veeleer geneigd, het een pijnlijk en bezwarend feit te achten dat hij volgens zijn eigen getuigenis twee-en-een-halve week lang (van 23 oktober tot 9 november) met geen woord informeerde naar het doen en laten van een zijner officieren die bij een zaak betrokken was die de chef van GS III volgens eigen zeggen als hachelijk was gaan beschouwen en die in werkelijkheid hachelijker was dan hij vermoedde (*als* hij het vermoedde³) – heel wat hachelijker.

Want wat was het geval? Bij hun vernuftig *Spiel* lag, zoals wij uiteenzetten, de interesse van de Duitsers aanvankelijk geheel op de sector van de contra-spionage. In dat opzicht hadden zij al reden tot tevredenheid daar het, aldus later Schellenberg, '*tatsächlich immer in den einzelnen Besprechungen gelang, immer wieder Namen von möglichen Agenten in Deutschland und vor allem die Arbeitsmethode . . . in Erfahrung zu bringen.*' Daar was een tweede motief bijgekomen: het verlangen om via dit kanaal de Engelse minister van buitenlandse zaken, Lord Halifax, in de kaart te kijken. Maar ook een derde. Vier besprekingen waren in Nederland gevoerd en bij de twee laatste (Arnhem en Den Haag) had luitenant 'Copper' door zijn contact met Neder-

¹ Payne Best: *The Venlo incident*, p. 13. ² Getuige J. W. van Oorschot, *Enq.*, dl. II c, p. 448. ³ In een brief van 22 augustus 1948 aan Payne Best schreef van Oorschot: '*I never expected or foresaw the trouble we got into*' (Collectie Walter Leschander, Hoover Institution on War, Revolution and Peace). ⁴ Amerikaans Militair Tribunaal Neurenberg, verhoor van W. Schellenberg op 11 mei 1948, *Enq.*, dl. II b, p. 97.